

เกณฑ์ประเมินคุณภาพงานแปลวรรณกรรมของคาทารินา ไรส์:
กรณีศึกษาเรื่องกามนิต

นายบัญชา สุวรรณานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการแปลและการล่าม

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-3600-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

121225369

18 ส.ค. 2547

KATHARINA REISS' CRITERIA FOR LITERARY TRANSLATION QUALITY ASSESSMENT:
A CASE STUDY OF THE PILGRIM KAMANITA

Mr.BANCHA SUVANNANONDA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Translation and Interpretation

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-3600-2

บัญชา สุวรรณานนท์ : เกณฑ์ประเมินคุณภาพงานแปลวรรณกรรมของ
คาทารินา ไรส์ : กรณีศึกษาเรื่องกามนิต. (KATHARINA REISS' CRITERIA
FOR LITERARY TRANSLATION QUALITY ASSESSMENT: A CASE
STUDY OF THE PILGRIM KAMANITA) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ประพจน์
อัครวิรุฬห์การ, จำนวนหน้า 229 หน้า.

ISBN 974-17-3600-2.

คาทารินา ไรส์ นักวิชาการแปลชาวเยอรมัน ได้เสนอเกณฑ์ประเมินคุณภาพ
งานแปลที่อ้างว่าใช้ครอบคลุมงานแปลได้ทุกประเภท ผู้วิจัยสงสัยว่าเกณฑ์ของไรส์
จะครอบคลุมงานแปลภาษาอังกฤษ-ไทย และงานแปลที่บริบทวัฒนธรรมตามเนื้อเรื่อง
ในปริเฉทต้นทาง ห่างจากบริบทวัฒนธรรมของปริเฉทต้นทาง แต่ใกล้กับบริบท
วัฒนธรรมของปริเฉทเป้าหมายหรือไม่ ผู้วิจัยจึงทดสอบด้วยการนำเกณฑ์ดังกล่าว
ไปใช้ประเมินคุณภาพงานแปลเรื่อง "กามนิต" ของท่านเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป
เนื่องจากงานแปลดังกล่าวมีบริบททางวัฒนธรรมซับซ้อนตามเงื่อนไข จึงเหมาะสมใช้
พิสูจน์ข้อจำกัดของเกณฑ์

เมื่อทดสอบแล้วพบว่า เกณฑ์ประเมินคุณภาพงานแปลของไรส์ ใช้ประเมิน
คุณภาพงานแปลภาษาอังกฤษ-ไทยได้ แต่ไม่ได้ระบุเกณฑ์สำหรับใช้ประเมินงานแปล
ที่มีบริบททางวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้นโดยเฉพาะ ผู้วิจัยคาดหวังว่าการได้รู้ข้อจำกัด
จะเป็นประโยชน์ ช่วยให้สามารถนำเกณฑ์ไปใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

สาขาวิชาการแปลและการล่าม
ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

428 02459 22 : MAJOR TRANSLATION AND INTERPRETATION

KEY WORD: REISS THE PILGRIM KAMANITA / TRANSLATION QUALITY ASSESSMENT/ TQA

BANCHA SUVANNANONDA : THESIS TITLE. KATHARINA REISS' CRITERIA FOR LITERARY TRANSLATION QUALITY ASSESSMENT: A CASE STUDY OF THE PILGRIM KAMANITA. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PRAPOD ASSAVAVIRULHAKARN, Ph.D., 229 pp. ISBN 974-17-3600-2.

Katharina Reiss, a German scholar in Translation Studies, proposes her criteria for translation quality assessment which claim to be valid for all kinds of translations. The researcher doubts whether Reiss' criteria can cover the case English-Thai translation and the case where the cultural context of the story to be translated is farther from the cultural context of the source text but closer to that of the target text. So as to test the limitation of the criteria and prove the validity of the researcher's hypothesis, Reiss' criteria are tested through their application to assess the translation quality of Sathirakoses-Nagapradipa's "The Pilgrim Kamanita" which has the specific cultural context as mentioned above.

After the test, the researcher finds that Reiss' criteria can be applied to English-Thai translation, but they do not offer any specific criteria for the special case specified above. It is hoped that the finding will be useful for those who wish to apply the criteria to a translation with the same specific characteristics.

Field of study Translation and Interpretation Student's signature.....

Academic year 2003

Advisor's signature.....

The image shows two handwritten signatures. The top signature is in black ink and appears to be the student's signature. The bottom signature is in blue ink and appears to be the advisor's signature, with the name 'P. Assavavirulhakarn' written in blue ink below it.

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ประวัติของคาทารินา ไรส์.....	2
1.3 ความคิดหลักและทฤษฎีของไรส์.....	3
1.4 อิทธิพลต่อความคิดของไรส์.....	11
1.5 สมมติฐานของผู้วิจัย.....	15
1.6 ลำดับขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลและพิสูจน์สมมติฐาน.....	16
1.7 ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	17
1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	19
1.9 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	20
1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
บทที่ 2 การพินิจเกณฑ์ประเมินคุณภาพงานแปลของไรส์.....	21
เกณฑ์ประเมินคุณภาพงานแปลของไรส์.....	23
ภาคศักยภาพของการประเมินคุณภาพงานแปล.....	23
2.1 การพินิจงานแปลโดยไม่เปรียบเทียบกับปริจเฉทต้นทาง.....	23
2.1.1 วัจนลีลาสละสลวย (fluency).....	23
2.1.2 ความไม่ขัดกันเองของอรรถสาร (internal inconsistencies).....	24
2.2 การประเมินคุณภาพงานแปลตามเกณฑ์ในหมวดต่าง ๆ	
โดยเปรียบเทียบกับปริจเฉทต้นทาง.....	25
2.2.1 เกณฑ์หมวดวรรณกรรม (Literary category).....	26
2.2.1.1 ปริจเฉทประเภทมุ่งอรรถสาร (Content-focused text-type).....	28
2.2.1.2 ปริจเฉทประเภทมุ่งรูปแบบ (Form-focused text-type).....	30
2.2.1.3 ปริจเฉทประเภทมุ่งจูงใจ (Appeal-focused text-type).....	33
2.2.1.4 ปริจเฉทประเภทหลายสื่อ (Multimedial text-type).....	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปหมวดวรรณกรรม.....	41
2.2.2 เกณฑ์หมวดภาษา (Linguistic category).....	42
2.2.2.1 องค์ประกอบทางความหมาย (Semantic element).....	42
2.2.2.2 องค์ประกอบทางคำศัพท์ (Lexical element).....	43
2.2.2.3 องค์ประกอบทางไวยากรณ์ (Grammatical element).....	44
2.2.2.3.1 ปัจจัยด้านวจนลีลา (Stylistic factor).....	44
2.2.2.3.2 ปัจจัยด้านสำนวน (Idiomatic factor).....	45
2.2.2.4 องค์ประกอบทางวจนลีลา (Stylistic element).....	45
สรุปหมวดภาษา.....	46
2.2.3 เกณฑ์หมวดปฏิบัตินิยม (Pragmatic category).....	47
2.2.3.1 สถานการณ์ประชิด (Immediate situation).....	48
2.2.3.2 เนื้อหา (Subject matter).....	49
2.2.3.3 ปัจจัยด้านเวลา (Time factor).....	50
2.2.3.4 ปัจจัยด้านสถานที่ (Place factor).....	51
2.2.3.5 ปัจจัยด้านผู้ฟัง (Audience factor).....	55
2.2.3.6 ปัจจัยด้านผู้พูด (Speaker factor).....	57
2.2.3.7 นัยทางอารมณ์ (Affective implication).....	58
สรุปหมวดปฏิบัตินิยม.....	59
ภาคข้อจำกัดของการประเมินคุณภาพงานแปล.....	60
2.2.4 เกณฑ์หมวดหน้าที่พิเศษและผู้อ่านพิเศษ (Functional category).....	60
2.2.4.1 หน้าที่พิเศษ (Special Functions).....	64
2.2.4.1.1 การแปลเชิงย่อและการแปลเชิงสรุป (Resume and summary).....	64
2.2.4.1.2 การแปลอย่างคร่าว ๆ (Rough translation).....	65
2.2.4.1.3 การแปลฉบับนักเรียนและเพื่อการศึกษา (School and study editions).....	66
2.2.4.1.4 การแปลพระคริสตธรรมคัมภีร์ (Bible translation).....	66
2.2.4.1.5 การแปลงรูปแบบในงานวรรณกรรม (Transformation in literary works) ..	68
2.2.4.1.6 การแปลเทียบบรรทัด (Interlinear version).....	68
2.2.4.1.7 การแปลเชิงวิชาการ (Scholarly translation).....	69

สารบัญ (ต่อ)

ณ

หน้า

2.2.4.2 ผู้อ่านพิเศษ (Specially targeted reader groups).....	71
2.2.4.2.1 ฉบับสำหรับเด็กและเยาวชน(Editions for children and youth).....	72
2.2.4.2.2 ฉบับประชาชนทั่วไป (Popularizations of specialized literature).....	73
2.2.4.2.3 ฉบับที่ผ่านการตรวจสอบทางศีลธรรม ศาสนา อุดมคติและการค้า (Moral, religious, ideological and commercial censorship).....	74
สรุปหมวดหน้าที่พิเศษ.....	74
2.2.5 เกณฑ์หมวดบุคคล (Personal category).....	74
2.2.5.1 กระบวนการอรรถปริวรรตซึ่งมีสภาพเป็นอัตวิสัย (Hermeneutical process as subjectively conditioned).....	75
2.2.5.2 บุคลิกภาพของผู้แปล (Translator's personality).....	77
สรุปหมวดบุคคล.....	79
สรุปเกณฑ์ประเมินคุณภาพงานแปลของไรส์.....	80
บทที่ 3 การประเมินคุณภาพงานแปลเรื่องกามนิต.....	82
3.1 วิเคราะห์ประเภทปริจเฉทเป้าหมายด้วยเกณฑ์หมวดวรรณกรรม และ ประเมินคุณภาพโดยไม่เปรียบเทียบกับปริจเฉทต้นทาง.....	82
3.1.1 วิเคราะห์ประเภทปริจเฉทเป้าหมาย.....	82
3.1.2 ความสละสลวยของภาษา.....	82
3.1.2.1 คำศัพท์.....	83
3.1.2.2 ไวยากรณ์.....	83
3.1.2.3 วจนลีลา.....	84
3.1.3 อรรถสารขัดกันเองหรือไม่.....	85
3.2 วิเคราะห์ปริจเฉทต้นทางด้วยเกณฑ์หมวดวรรณกรรม.....	85
3.3 พิจารณาคำแถลงของผู้แปลว่า "กามนิต" พากย์ไทยเป็นงานแปลหรือ ดัดแปลง และพึงใช้เกณฑ์หมวดใดประเมินคุณภาพ.....	91
3.4 ประเมินคุณภาพงานแปลด้วยการเปรียบเทียบปริจเฉทต้นทางกับ ปริจเฉทเป้าหมาย ตามเกณฑ์ที่เหมาะสม.....	92
3.4.1 ชื่อเรื่อง.....	92
3.4.2 การแบ่งภาค.....	95

สารบัญ (ต่อ)

ญ

	หน้า
3.4.3 ซื่อบท.....	96
3.4.4 ประเมินความสมนัยด้านรูปแบบ.....	97
3.4.4.1 วจนลีลา.....	97
3.4.4.2 ความถูกต้องทางไวยากรณ์.....	101
3.4.4.2.1 คำนามและสรรพนาม.....	107
3.4.4.2.2 ชนิดปริจเฉท : ร้อยกรอง.....	112
3.4.4.2.3 เครื่องหมายวรรคตอน.....	117
3.4.4.2.4 การเปลี่ยนแปลงเลขนอกเลขใน (speech).....	118
3.4.5 ประเมินสมมูลภาพด้านอรรถสาร.....	122
3.4.5.1 ความพลังพลาด.....	123
3.4.5.2 เข้าใจภาษาต้นทางผิดพลาด.....	128
3.4.5.3 การละความ.....	134
3.4.5.4 การต่อเติมเสริมความ.....	136
3.4.5.5 การตัดแปลงอรรถสาร.....	137
3.4.6 ประเมินผลกระทบจากปัจจัยบริบท (ตัวกำหนดนอกภาษา).....	140
3.4.6.1 บริบทประชิด.....	140
3.4.6.2 เนื้อหา.....	141
3.4.6.3 ปัจจัยด้านเวลา.....	142
3.4.6.4 ปัจจัยด้านสถานที่.....	143
3.4.6.5 ปัจจัยด้านผู้ฟัง.....	163
3.4.6.6 ปัจจัยด้านผู้พูด.....	165
3.4.6.7 นัยทางอารมณ์.....	166
3.4.7 สมมูลภาพด้านหน้าที่.....	167
3.4.7.1 การละความด้วยเหตุผลทางอุดมคติ/ ศาสนา.....	170
3.4.7.2 การต่อเติมความด้วยเหตุผลทางอุดมคติ / ศาสนา.....	174
3.4.7.3 การตัดแปลงความด้วยเหตุผลทางอุดมคติ / ศาสนา.....	180
3.4.8 ประเมินด้วยเกณฑ์หมวดบุคคล.....	181
3.5 สรุปผลการประเมินคุณภาพงานแปลตามเกณฑ์ของไรส์.....	182

บทที่ 4 ปัญหาการนำเกณฑ์ของไรส์ มาใช้ประเมิน	
คุณภาพงานแปลเรื่องกามนิต	190
4.1 บริบททางวัฒนธรรมของไรส์.....	190
4.2 บริบทวัฒนธรรมเรื่องกามนิต.....	192
4.3 ผลกระทบจากบริบททางวัฒนธรรม: ความห่าง-ไกลทางวัฒนธรรม.....	194
4.3.1 งานแปลสามลักษณะ.....	196
4.3.1.1 ภาษาและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน.....	196
4.3.1.2 ภาษาห่างกัน แต่วัฒนธรรมใกล้เคียงกัน.....	196
4.3.1.3 ภาษาและวัฒนธรรมต่างกัน.....	196
4.3.1.4 กรณี “กามนิต” คล้ายข้อ 4.3.1.2.....	196
4.3.2 การเจงนัย (Explicitation) และการแฝงนัย (Implication).....	199
4.3.2.1 การเจงนัยซึ่งเลี่ยงไม่ได้ (Obligatory explicitation).....	199
4.3.2.2 การเจงนัยซึ่งเลือกได้ (Optional explicitation).....	200
4.3.2.3 การเจงนัยเชิงปฏิบัตินิยม (Pragmatic explicitation).....	200
4.3.2.4 การเจงนัยซึ่งแฝงอยู่ในการแปล (Translation-inherent explicitation).....	200
4.3.3 การเจงนัยทางวัฒนธรรมสังเกตได้ที่ใด.....	202
4.3.3.1 อุปกรณ์เชิงปรบพท (Paratextual devices).....	202
4.3.3.2 คำแปลเชิงอธิบาย (Explanatory translation).....	202
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	206
5.สรุปผลการวิจัย.....	206
รายการอ้างอิง.....	214
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	229

สารบัญแนผนผง

	หน้า
แผนผงที่ 1: Organon model ของบือเลอร์.....	13
แผนผงที่ 2: ภาพรวมของเกณฑ์ประเมินคุณภาพงานแปลของไรล์.....	22
แผนผงที่ 3: ผู้เล่า (ผู้สงสาร) ในปริจเฉทต้นทางเรื่องกามนิต.....	89
แผนผงที่ 4: ตัวอย่างงานแปลในบริบทต่าง ๆ สี่ลักษณะ.....	195

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1: หน้าที่ มิติ และประเภทปริจเฉท.....	26
ตารางที่ 2: องค์ประกอบต่าง ๆ ทางภาษา.....	46